

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 2

Матеріали

*Міжнародної науково-практичної конференції
“Правова держава та демократичне суспільство:
фактори розвитку та взаємодії”
м. Київ, МАУП, 14 квітня 2016 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2016

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 3 від 30.03.16)*

Редакційна колегія:

*М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
М. Л. Головка, д-р іст. наук, проф.;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
В. І. Литвиненко, канд. юрид. наук, доц.;
В. В. Рябцев, канд. техн. наук, доц.*

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 2: Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. “Правова держава та демократичне суспільство: фактори розвитку та взаємодії”, 14 квітня 2016 р. / редкол.: М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2016. — 448 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Сафонова В. Є. Новий проект Закону “Про освіту” як чинник, що гальмує розвиток української освіти	61
Калашнікова Л. Є., Рильцев Є. В., Лисак Х. Є. Демократія — інформаційна програма свободи	64
Савойська С. В. Обговорення мовних законопроектів на сторінках друкованих ЗМІ	66
Кислий А. М. Про зміст понять “організована група” та “злочинна організація” у теоретико-правовому аспекті	70
Алієва-Барановська В. М. Виникнення Закону УРСР “Про зовнішньоекономічну діяльність”	75
Баєв В. В. Визначення потенціалу розвитку медичного туризму України	78
Беззубов Д. О. Концепції адміністративного забезпечення суспільної безпеки: проблеми визначення і становлення в адміністративному праві	80
Бисенбаєв Ф. К. Проблемы правосознания в договорных теориях государства и права.....	83
Бойко С. С. Міжнародні стандарти з питань прав, обов’язків громадянина, стан і практика їх реалізації в Україні.....	87
Бондар Ю. В. Правотворчість та інформація як фактори суспільно-політичних трансформацій Стародавньої Греції	92
Бондаренко Н. О. Роль соціальної роботи у реалізації соціальної політики: проблеми та перспективи.....	97
Voytko T. V. The language of newspaper discourse	100
Гайдукевич Г. А. Деградація силових структур как результат усиления репрессивной системы Украины.....	103
Гапоненко В. А. Роль політичної культури в процесі інституціоналізації демократії в Україні.....	107
Гольцов А. Г. Контррозвідувальний режим в Україні: пропозиції щодо концептуальних та правових засад.....	113
Грецький О. С. До мовного питання: правовий аспект	116
Захожай К. В. Роль та місце фінансового права на сучасному етапі економічного і соціального розвитку України	119

ВИНИКНЕННЯ ЗАКОНУ УРСР “ПРО ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ”

Поки що рідко в яких навчальних підручних і посібниках можна знайти розділи з історії відповідної галузі вітчизняного права.

Практично в усіх підручниках і посібниках з “Господарського права України” є розділ “Право зовнішньоекономічної діяльності”. У жодному з підручників і посібників немає інформації про те, як це право виникло.

Навчальний посібник [1] містить розділ 15. Там стисло висвітлено низку нормативних документів найвищих органів тодішньої влади (ЦК КПРС, Ради Міністрів СРСР, Президії Верховної Ради СРСР) впродовж серпня 1986 р. — лютого 1988 р.

Із стислим викладом зазначених вище чотирнадцяти документів, можна ознайомитися за зазначеним навчальним посібником [1].

Повні тексти документів містяться в книжці журнального формату [2].

У збірнику відсутній Указ Президії Верховної Ради СРСР від 13.01.1987 р.

Зазначенні акти свідчать, що певна правова база зовнішньоекономічної діяльності наприкінці існування СРСР вже була. Комплексного акту на рівні закону у сфері зовнішньоекономічної діяльності в СРСР все ж таки не було.

До речі, навчальний посібник [1] містить ще й 14-й розділ — “Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в довоєнному СРСР”.

У зазначеному вище московському збірнику документів [2] були ще й інші.

У цьому ж збірнику містилися і зразки незатверджених документів. Вони мають рекомендаційний характер. Хто їх підготував — не зазначалося. Впродовж 1988–1991 років Рада Міністрів СРСР, інші центральні органи влади, президент СРСР ухвалили ще низку документів у сфері регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Все це у недалекому майбутньому нами буде опубліковано з подробицями.

Статтею 12-ою “Про економічну самостійність УРСР” від 3 серпня 1990 року було встановлено, що Українська РСР самостійно здійснює керівництво зовнішньоекономічною діяльністю, бере безпосередню участь у міжнародному поділі праці та розвиває економічне співробітництво з іншими державами на основі принципів заінтересованості, рівноправності і взаємовигоди. Підприємства і організації отримали право вступати у прямі господарські зв’язки і співробітничати з підприємствами і організаціями інших держав, створювати з ними спільні підприємства, асоціації, концерни, консорціуми, союзи інші об’єднання.

У статті 25-й Закону УРСР “Про підприємства в Українській РСР” від 27.03.1991 р. № 887-ХІІ було зафіксовано, що зовнішньоекономічна діяльність УРСР регулюється її законами.

Звернемо увагу на те, що Радянський Союз ще продовжував існувати, але монополія союзної влади на зовнішньоекономічну діяльність нестримно зникала.

На час ухвалення Закону Української РСР “Про зовнішньоекономічну діяльність” (16.04.1991 р.) у Верховній Раді ще не формувалася так звана “Справа зако-

ну”. Якби вона була, то прослідкувати зародження Закону було б значно простіше. Наразі ж не залишається іншого, як наздоганяти прогаяне.

Газета “Радянська Україна” за 17 квітня 1991 року повідомляла, що в Києві 16 квітня 1991 року тривала сесія Верховної Ради УРСР дванадцятого скликання. Згідно з орієнтовним порядком пленарних засідань того дня мали розглядатися питання щодо проектів законів УРСР “Про зовнішньоекономічну діяльність” та “Про цінні папери і фондову біржу”. Вир подій вніс корективи. На вимогу низки депутатів було вислухано інформацію голови Ради Міністрів УРСР В. Фокіна про кризову ситуацію, що сталася внаслідок запровадження нових цін на товари і тарифів на послуги [3].

Не було в газеті жодної інформації про те, як 16 квітня 1991 року ухвалювався Закон УРСР “Про зовнішньоекономічну діяльність”. Не було такої інформації і в номерах газети за 18, 19, 20 квітня та подальших випусках газети. З цього можна зробити висновки, що Закон УРСР “Про зовнішньоекономічну діяльність” на той час не був актуальним.

У газеті “Правда України” за 17 квітня 1991 р. і подальші дні зовсім не було згадки про ухвалення 16 квітня 1991 р. Закон № 959-ХІІ. Парламентським кореспондентом “Правды Украины” на той час був Олександр Сокол.

У відділенні Парламентської бібліотеки в Києві неподалік станції метро “Поштова площа” були проглянуті номери ще трьох загальнореспубліканських газет (“Молодь України”, “Сільські вісті”, “Робітнича газета”) з метою виявлення інформації про народження Закону УРСР “Про зовнішньоекономічну діяльність”. Пошуки, на жаль, успіхом не увінчалися.

Нові закони в УРСР наприкінці розвалу СРСР ухвалювалися порівняно рідко. Тому то й викликає подив, що ухвалення 16 квітня 1991 року Закону УРСР “Про зовнішньоекономічну діяльність” відбулася практично непомітно для засобів масової інформації.

В Законі від 16.04.1991 р. № 959-ХІІ терміни сконцентровані в першій статті. Цей Закон був, можливо, першим чи одним з перших, у якому на початку тексту містяться визначення термінів, які використовуються у законі. У подальшому це стало усталеним прийомом і сучасні молоді юристи напевне думають, що так завжди було.

Другий том 6-томної “Юридичної енциклопедії” містить на сторінці 637-й статтю “Зовнішньоекономічне законодавство”. Є згадка про Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність”. Немає жодного слова про те, як він з’явився.

Д. е. н., професор Г. К. Яловий, коли був головою ДЕК у МАУПі, то розповідав, що брав участь у роботі комісії (чи робочої групи), яка опрацьовувала законопроект “Про зовнішньоекономічну діяльність”.

Пам’ятається, що Г. К. Яловий говорив про відсутність “шаблону” (“кози”) при написанні тексту законопроекту. Мабуть це й справді так. У Росії відповідний закон було ухвалено вже після розпаду СРСР. Наскільки широко робоча група використовувала союзні нормативно-правові акти у сфері зовнішньоекономічної діяльності — наразі сказати важко. Можна припускати, що про їх існування група знала.

Навчальний посібник [4] розділ “Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності” містить підрозділ 2 “Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність”. У підрозділі жирним шрифтом набрано першопочатковий текст Закону, а звичайним шрифтом — текст, який вилучено з першопочаткової редакції станом на початок квітня 2012 року. В журналі “Юридична Україна, автор цих рядків опублікувала статтю [5], у якій висвітлюються положення Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16.04.1991 р. № 959-ХІІ, які були в нього включені впродовж двадцяти

років зберігання законом чинності. Нові положення Закону відображено в черговій статті автора цих рядків В. М. Алієвої-Барановської

Отже, певна інформація про виникнення Закону УРСР “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16.04.1991 р. № 959-XII вже є, але про це не завадило б знати значно більше.

Джерела

1. “Основні положення нормативно-правових актів СРСР у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Автор розділу — В. М. Барановська: Навчальний посібник “Регулювання зовнішньоекономічної діяльності” / За ред. д. е. н., проф. І. І. Дахна. — К.: Центр учбової літератури, 2009.
2. “Механизм внешнеэкономической деятельности. Сборник документов”. — М.: Правда, 1988. — 176 с.
3. Дмитренко І. Дати людям певність і надію. — Радянська Україна, 17.04.1991.
4. Алієва-Барановська В. М. Розділ 7 “Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності” в книзі: Алієва-Барановська В. М, Дахно І. І. “Глобальний бізнес” — К.: Центр навчальної літератури, 2013. — 560 с.
5. Алієва-Барановська В. М. “Осучаснення закону про зовнішньоекономічну діяльність”. — Юридична Україна, 2013. — № 9.
6. Еволюція державного регулювання вітчизняної зовнішньоекономічної діяльності” в журналі “Наукові праці МАУП, 2012. — № 3 (34).